

ECOIS – Expertisecentrum Onderwijs & Innovatie Suriname – www.ecois.sr – info@ecois.sr

Bijlage 1:

Analyse Sectorplan Onderwijs 2004-2008

Prompts: ECOIS, Responses: ChatGPT, Datum: mei 2026

Bronnen: verkrijgbaar via ECOIS

Bron: Sectorplan_Onderwijs_eindversie.docx

Welke onderwijsvisie komt in deze nota naar voren; wat is daarvoor de belangrijkste onderbouwing; in hoeverre kun je stellen dat deze visie politiek neutraal is (m.a.w. verschillende politieke partijen waren het er over eens, dan wel de visie zou stand kunnen houden bij regeringswisselingen)

De nota ademt een vrij duidelijke onderwijsvisie uit: een combinatie van **humanistische vorming**, **sociaal-democratische gelijkheidsdoelen** en **economisch-moderniserend ontwikkelingsdenken**. Het document probeert die elementen expliciet samen te brengen in een lange-termijnvisie voor Suriname.

1. Welke onderwijsvisie komt naar voren?

De kern van de visie is dat onderwijs niet alleen kennisoverdracht is, maar een instrument voor:

- persoonlijke vorming;
- sociale cohesie;
- democratisch burgerschap;
- economische ontwikkeling;
- nationale integratie;
- duurzame ontwikkeling.

Dat blijkt vooral uit hoofdstuk 3 (“Visie, missie, doelen en strategieën”). De nota formuleert eerst een expliciet “ideaal mensbeeld”. De “ideale Surinaamse burger” moet onder meer:

- kritisch en zelfstandig kunnen denken;
- respect hebben voor diversiteit;
- ondernemend zijn;

- sociaal verantwoordelijk handelen;
- milieubewust zijn;
- democratisch kunnen participeren;
- zowel nationaal geworteld als mondiaal georiënteerd zijn.

Dat mensbeeld combineert dus:

- **vorming (Bildung);**
- **burgerschapsvorming;**
- **sociale integratie;**
- **economische inzetbaarheid.**

Daarnaast staat centraal dat onderwijs:

- toegankelijk moet zijn voor iedereen;
- sociale ongelijkheid moet verminderen;
- “quality and equity” moet realiseren;
- levenslang leren moet ondersteunen;
- beter moet aansluiten op arbeidsmarkt en technologische ontwikkeling.

De visie is dus nadrukkelijk:

- **niet elitair;**
- sterk gericht op inclusie;
- sterk ontwikkelingsgericht;
- moderniserend;
- deels technocratisch gestuurd.

Je kunt het samenvatten als:

onderwijs als motor voor zowel menselijke ontplooiing als nationale ontwikkeling.

---

2. Wat is daarvoor de belangrijkste onderbouwing?

De onderbouwing rust op drie pijlers.

a. Internationale onderwijsagenda's

Dit is veruit de belangrijkste legitimatiebron.

De nota verwijst voortdurend naar:

- UNESCO
- Education for All (EFA)
- het Dakar Framework
- Millennium Development Goals
- Caribbean Education Strategy
- PRELAC
- Wereldbank/CDF
- IDB-strategieën.

De tekst presenteert de hervormingen expliciet als aansluiting bij internationale consensus over:

- universeel onderwijs;
- kwaliteit;
- equity/gelijke kansen;
- lifelong learning;
- duurzame ontwikkeling;
- kenniseconomie.

Dat internationale kader is niet slechts achtergrond, maar functioneert als normatieve legitimatie:

“zo ontwikkelt de wereld zich; Suriname moet daarin mee”.

b. Analyse van maatschappelijke en economische problemen

De tweede grote onderbouwing is functioneel/economisch.

De nota stelt:

- het onderwijs functioneert inefficiënt;
- er zijn veel drop-outs en zittenblijvers;
- curricula zijn verouderd;
- de economie verandert richting kennismaatschappij;
- Suriname kan zonder onderwijsmodernisering niet concurreren.

Onderwijs wordt dus gepresenteerd als noodzakelijke voorwaarde voor:

- economische groei;
- armoedebestrijding;
- productiviteitsgroei;
- modernisering;
- sociale stabiliteit.

Dat is een typisch ontwikkelings-planningsdiscours uit begin jaren 2000: onderwijs als “human capital”-investering.

---

c. Participatieve legitimatie

De nota benadrukt sterk dat:

- stakeholders zijn geraadpleegd;
- seminars zijn georganiseerd;
- congressen amendementen hebben aangebracht;
- het SEP unaniem is aangenomen.

Daarmee probeert men de visie democratisch en maatschappelijk gedragen te laten lijken.

---

3. In hoeverre is deze visie politiek neutraal?

De nota claimt expliciet dat men werkt vanuit een “politiek-neutrale visie”. Dat staat letterlijk in het voorwoord.

Maar die claim moet genuanceerd worden.

In zekere zin: ja

De visie is relatief stabiel over partijgrenzen heen omdat zij gebaseerd is op brede internationale consensus rond:

- universaliteit van onderwijs;
- kwaliteitsverbetering;
- toegankelijkheid;
- modernisering;
- economische ontwikkeling;
- democratische participatie.

Dat zijn doelen waar:

- centrumlinks,
- centrumrechts,
- technocratische regeringen,
- internationale donoren

meestal allemaal mee kunnen instemmen.

Ook het sterke beroep op:

- UNESCO,
- Wereldbank,
- IDB,
- EFA,
- Dakar,

maakt de visie minder afhankelijk van één specifieke Surinaamse partijpolitieke stroming.

Bovendien:

- de nadruk op efficiëntie,
- decentralisatie,
- autonomie van scholen,
- kwaliteitsstandaarden,

zou ook goed passen bij meer liberaal of technocratisch beleid.

Terwijl:

- gelijke kansen,
- inclusie,
- publieke toegankelijkheid,

goed passen bij sociaal-democratische of progressieve stromingen.

Dat maakt het document politiek “breed verkoopbaar”.

Maar volledig neutraal is het niet

De nota bevat duidelijke normatieve en ideologische keuzes.

Bijvoorbeeld:

1. Sterke rol van de staat

Het document gaat impliciet uit van:

- centrale planning;
- staatsverantwoordelijkheid;
- sectorale sturing;
- nationale ontwikkelingsdoelen.

Dat is niet politiek neutraal; het sluit eerder aan bij:

- ontwikkelingsstaat-denken;
  - sociaal-democratische tradities;
  - postkoloniale moderniseringsplanning.
-

2. Onderwijs als instrument voor nationale ontwikkeling

De visie koppelt onderwijs expliciet aan:

- economische productiviteit;
- arbeidsmarkt;
- nationale eenheid;
- sociaal gedrag.

Dat is een bepaalde ideologische visie op onderwijs: niet puur individuele ontplooiing, maar ook maatschappelijke disciplineren en economische inzetbaarheid.

---

3. Internationale ontwikkelingsagenda als norm

De nota neemt vrijwel zonder discussie aan dat:

- globalisering,
- kenniseconomie,
- internationale competitie,
- standaardisering,

de gewenste richting zijn.

Dat is typisch voor het internationale beleidsdenken van de jaren 1990–2005, sterk beïnvloed door:

- multilaterale ontwikkelingsbanken;

- human capital theory;
- governance-discours.

Ook dat is niet waardenvrij.

Zou de visie standhouden bij regeringswisselingen?

Waarschijnlijk grotendeels wel.

De reden:

- het document is bewust ontworpen als langetermijnkader;
- het is sterk verankerd in internationale verplichtingen;
- het bevat weinig partijpolitieke profilering;
- het combineert sociale én economische argumenten;
- het gebruikt brede consensusbegrippen (“kwaliteit”, “gelijke kansen”, “ontwikkeling”).

Dat maakt het robuuster dan een puur ideologisch partijprogramma.

Wel zouden accenten kunnen verschuiven:

- een meer neoliberale regering zou sterker inzetten op efficiëntie, autonomie en arbeidsmarkt;
- een progressieve regering sterker op equity en inclusie;
- een cultureel-conservatieve regering mogelijk meer op nationale identiteit en normen/waarden.

Maar de kern — onderwijsmodernisering, toegankelijkheid en kwaliteitsverbetering — zou waarschijnlijk overeind blijven.

Conclusie

De nota vertegenwoordigt een brede ontwikkelingsgerichte onderwijsvisie waarin:

- menselijke vorming,
- sociale rechtvaardigheid,
- democratisch burgerschap,
- economische modernisering

worden gecombineerd.

De belangrijkste onderbouwing komt uit:

1. internationale onderwijsagenda's;
2. economische ontwikkelingsargumenten;
3. participatieve beleidsvorming.

De visie is niet volledig politiek neutraal — zij bevat duidelijke normatieve keuzes over de rol van onderwijs, staat en ontwikkeling — maar is wel bewust zo geformuleerd dat zij breed gedragen kan worden en relatief bestand is tegen regeringswisselingen.

Hoe is het onderwijs afgebakend? Waar begint en eindigt de bemoeienis van het ministerie?

De nota bakent “onderwijs” opvallend breed af, maar trekt tegelijk ook expliciete grenzen aan wat nog tot de verantwoordelijkheid van het ministerie behoort.

De afbakening zit vooral in de **Inleiding** en daarnaast impliciet in de gekozen programmastructuur.

1. Hoe wordt onderwijs gedefinieerd?

De nota citeert een sectoromschrijving van het ministerie:

“Onderwijs omvat elke handeling die leidt tot groei van kennis, vaardigheden en attitudevorming, op gestructureerde en geïnstitutionaliseerde manier, met het doel jongeren en volwassenen te vormen, om ze geschikt te maken om een kritische en constructieve bijdrage te leveren aan de samenleving, nationaal en internationaal.”

Daar zitten enkele belangrijke elementen in:

- onderwijs gaat niet alleen over kennis, maar ook over:
  - vaardigheden,
  - houding,
  - burgerschap,
  - sociale vorming;
- onderwijs betreft zowel jongeren als volwassenen;
- onderwijs is gericht op maatschappelijke participatie;
- het moet “gestructureerd en geïnstitutionaliseerd” zijn.

Dat laatste is cruciaal voor de afbakening.

---

2. Waar begint de bemoeienis van het ministerie?

De bemoeienis begint zodra leren:

- georganiseerd,
- institutioneel,
- publiek relevant,
- en maatschappelijk vormend wordt.

Daarom omvat het sectorplan méér dan alleen klassieke scholen.

Het ministerie rekent onder meer tot de onderwijssector:

- kleuteronderwijs;
- lager onderwijs;
- voortgezet onderwijs;
- beroepsonderwijs;
- hoger onderwijs;
- lerarenopleidingen;
- speciaal onderwijs;
- volwasseneneducatie;
- tweedekansonderwijs;
- ECD (Early Childhood Development);
- delen van volksonwikkeling;
- ICT-kenniscentra;
- bepaalde NGO-activiteiten;
- lifelong learning.

De nota zegt expliciet dat de sectorgrenzen:

“verder reiken dan het gebied dat het Minov bestrijkt.”

Dat is een opvallende formulering. Men erkent dus dat:

- onderwijs niet volledig samenvalt met het formele ministerie;
- ook andere ministeries,
- NGO's,
- internationale organisaties,
- private actoren

een rol spelen.

---

3. Waar eindigt de bemoeienis?

Daar trekt de nota uiteindelijk een pragmatische grens.

Zij sluit expliciet uit:

opleidingen verzorgd door overheidsinstellingen, andere ministeries, particuliere bedrijven en organisaties die vooral bedoeld zijn voor “upgrading” en “updating” van eigen personeel (“in-service training”).

Dus:

Buiten de scope vallen:

- interne bedrijfstrainingen;
- ambtelijke cursussen;
- beroepsmatige bijscholing voor eigen personeel;
- private HR-opleidingen;
- puur functionele vaktraining binnen organisaties.

De grens ligt dus ongeveer hier:

Binnen scope

publiek onderwijs

maatschappelijke vorming bedrijfsinterne training

structurele educatie

algemeen toegankelijk

institutioneel onderwijs

Buiten scope

interne personeelsopleiding

incidentele professionalisering

uitsluitend voor eigen personeel

operationele skill-updating

---

4. Interessant: het ministerie claimt méér dan het bestuurt

De nota is op dit punt bestuurlijk interessant.

Eenzijds:

- Minov heeft formeel een afgebakend apparaat.

Anderzijds:

- het plan spreekt voortdurend over “de sector” in bredere zin.

Daardoor ontstaat een onderscheid tussen:

a. bestuurlijke verantwoordelijkheid

(dat wat het ministerie direct beheert)

en

b. systeemverantwoordelijkheid

(dat wat relevant is voor nationale educatieve ontwikkeling)

Het ministerie positioneert zich dus als:

- coördinator,
- regisseur,
- normsteller,
- systeemarchitect.

Niet alleen als uitvoerder van scholen.

Dat zie je ook terug in:

- decentralisatie;
- accreditatie;
- kwaliteitsstandaarden;
- samenwerking met NGO's;
- donorcoördinatie;
- onderwijsplanning;
- curriculumontwikkeling.

---

5. Onderliggende bestuursfilosofie

Hierachter zit een moderne “governance”-visie op onderwijs.

Niet:

“het ministerie doet alles zelf”

maar:

“het ministerie organiseert, stuurt, faciliteert en bewaakt het systeem”.

Dat blijkt bijvoorbeeld uit:

- verzelfstandiging van scholen;

- decentralisatie;
- partnerschappen;
- donorafstemming;
- kwaliteitscontrole;
- EMIS/informatiesystemen.

Het ministerie verschuift daarmee deels:
van directe uitvoerder → naar systeemregisseur.

---

6. Spannende grens: volkswontwikkeling

Een extra interessant punt is dat de nota oorspronkelijk voortkomt uit een breder:

- Surinaams Educatief Plan (SEP),

waarin ook:

- sport,
- jeugd,
- cultuur

waren opgenomen.

Het sectorplan beperkt zich uiteindelijk tot onderwijs, maar zegt tegelijk dat:
vormingsaspecten van de volkswontwikkelingspoot zijn geïncorporeerd.

Dat betekent dat de grens tussen:

- onderwijsbeleid,
- cultuurbeleid,
- jeugdbeleid,
- burgerschapsvorming

bewust poreus blijft.

Conclusie

De nota definieert onderwijs zeer breed:
als georganiseerde maatschappelijke vorming van burgers gedurende de hele levensloop.

De bemoeienis van het ministerie begint waar leren:

- institutioneel,
- maatschappelijk relevant,
- en publiek vormend wordt.

Maar zij eindigt formeel bij:

- interne beroepsopleidingen,
- bedrijfsgerichte training,
- puur functionele personeelsontwikkeling.

Bestuurlijk positioneert het ministerie zich niet alleen als beheerder van scholen, maar als regisseur van een nationaal educatief systeem, inclusief samenwerking met NGO's, internationale organisaties en andere maatschappelijke actoren.